

KUKÁTKO 3

STRACH Z VÁLKY MEZI SLOVÁKY JE. ZAČÁTEK KONFLIKTU NA UKRAJINĚ DĚTI V SOUBORU VELMI VYDĚSIL

Jak na jevišti autenticky ztvárnit pocity z války s herci, kteří ji nezažili? Přesně před touto otázkou stáli tvůrci z divadelního souboru Vaša banda ze žilinské Základní umělecké školy Ferka Špániho. Jako literární předlohu si nakonec zvolili knihu *Slovník vojny* od ukrajinského básníka a esejisty Ostapa Slyvynskyho. Ačkoliv jeho publikace reflektuje zážitky z rusko-ukrajinského konfliktu, slovenský soubor texty zobecnil natolik, aby se týkaly kterékoliv války. Jak inscenace přesně vznikala a jak na hru reagovali lidé, kteří mají s událostmi na Ukrajině přímou zkušenost? Nejen na to se Kukátko ptalo režisérky Barbory Juríčkové.

Vyobrazuje hra nějaký konkrétní válečný konflikt?

Ne, ačkoliv nám jako předloha posloužil text od ukrajinského autora Ostapa Slyvynskyho. Hra tedy reflektuje zážitky z války na Ukrajině, ale nechтели jsme konflikt specifikovat. Nechali jsme tam jen jemný odkaz v podobě ukrajinské písně. Náš záměr byl, aby se mohlo jednat o jakoukoliv válku, ať už nějakou minulou, nebo tu, která nás možná čeká.

Ďaleko – blízko totiž částečně vyznívá tak, že se konflikt odehrává na Slovensku. Například tím, že herci zpívají i útržky ze slovenských písniček. Byl to záměr?

Hra nabízí možnost, že může být také o válku na Slovensku. Název *Ďaleko – blízko* sice vychází přímo z jednoho z textů Ostapa Slyvynskyho, ale Ukrajina s námi přímo sousedí a nějaký strach z války mezi Slováky je. Konflikt se nás týká.

Téma jste vybírala vy, nebo děti?

S tématem přišli členové souboru. Chtěli hrát o dětech ve válce. Přemýšlela jsem, jestli by to pro ně bylo vhodné a jakou předlohu vybrat. Pak se mi do rukou dostala Slyvynskyho kniha *Slovník vojny*, která mi přišla jako dobrá volba. Když začal konflikt mezi Ruskem a Ukrajinou, děti z něho byly velmi vyděšené. Mají i nějaké ukrajinské spolužáky a velmi válku prožíva-

ly. Proto mi nakonec připadalo vhodné podívat se na ni z jejich pohledu.

Reagují podobným způsobem na válku na Ukrajině i jiné slovenské soubory z oblasti amatérského divadla?

Myslím si, že moc inscenací přímo na téma rusko-ukrajinského konfliktu nevzniklo, ale když se k němu schylovalo, velké soubory například hrály inscenace o Anně Frankové nebo i Zlodějků knih. Po válečné tematice sáhlo více ochotnických, ale i profesionálních divadelníků.

Vratme se ke Slyvynskyho knize *Slovník vojny*. Jak jste s dětmi vybírala, co se z ní nakonec dostane do hry?

Snažím se pracovat tak, abychom vše dělali společně. Od výběru tématu až po nastudování předlohy a selekci pasáží. Přišlo mi, že *Slovník vojny* by mohl dětem sednout, protože zahrnuje i odlehčenější momenty, úryvky rozhovorů a podobně. Jde o útlou knihu, která je psaná útržkovitě. Každý dostal za úkol si ji přečíst a vybrat z ní pět motivů. Někdy to byly třeba i čtyři krátké věty, někdy rozsáhlejší tvary. Poté jsme z textů, které se dostaly do užšího výběru, poskládali mozaiku.

Objevovaly se ve výběru i části textu, které jste nezpracovali například kvůli jejich drastičnosti?

Někde jsme škrtili, něco jsme rozvedli a některé části bohužel nebyly dobře přeložené, tak jsme se je snažili upřesnit. Děti velmi zasáhl úryvek s krví a kulíčkou, který jsme do hry nakonec zasadili. Mezi vyřazenými texty se pak objevovaly i takové, které v dětech rezonovaly ještě více než ty použité, například drsnější záležitosti. Jeden z nich zase vyprávěl o tom, jak někoho pochovali pod hruškou. To by mi ale v naší inscenaci nepřipadalo uvěřitelné. Chtěla jsem vybrat hlavně části, které by herci a herečky mohli zažít, ačkoliv se člověk může ve válce setkat s čímkoliv. Zvolené motivy by ale při konfliktu zažili nejpravděpodobněji.

Ztvárňujete obvykle takto aktuální témata?

Vždy se snažíme zpracovávat aktuální témata, ale ne v takto společensko-politickém kontextu. Soustředíme se hlavně na to, co prožívají členové souboru. Někdy vycházíme z jejich vnitřních problémů nebo z toho, čím aktuálně žijí. Vedle autorských inscenací, které vznikaly na základě jejich zkušeností a rozhovorů s nimi, jsme v případě *Ďaleko – blízko* po dlouhé době sáhli po předloze. Souviselo to s tím, že se jednalo o válečnou tematiku, kterou nedokážeme zpracovat autorsky, protože s ní nemáme díkybohu zkušenost.

Jak na hru reagovali diváci při premiéře?

Nedělali jsme premiéru pro rodiče nebo blízké publikum. Měli jsme ji na okresní soutěži. Velmi jsme riskovali, šlo o takový experiment. Nevěděla jsem, jak bude *Ďaleko – blízko* fungovat na diváky. Zdálo se mi, že inscenace sice má atmosféru, ale nebyla jsem si jistá, jestli hra udrží tempo, jestli nebude poddimenzovaná, jestli bude pro diváka snesitelné, že nemáme

žádné osvětlení a herci jen používají baterky, že nepoužíváme reprodukovanou hudbu a podobně. Premiéra ale dopadla nad naše očekávání. Navíc jsem si ji i já užila jako divačka. Atmosféra v publiku byla až mrazivá. Lidé častokrát ani nedýchali.

Získali jste nějaké ohlasy i přímo od válečných uprchlíků z Ukrajiny?

Zatím se nám nikdo takový nepřihlásil. Ale bavili jsme se s diváky, kteří na Ukrajině dobrovolničili nebo předtím pracovali s nějakým tamějším souborem v rámci nějaké divadelní výměnné akce. Mají zkušenosti i s tím, že jim ve válce zahynuli ukrajinskí kamarádi a podobně. Naše hra je velmi zasáhla. *Ďaleko – blízko* má v sobě autentičnost i navzdory tomu, že v inscenaci hrají mladí herci, kteří s válkou nemají zkušenost. To je až neuvěřitelné.

Jirka Štraub

DUHOVÉ PŘÁTELSTVÍ

Co je správné, co je špatné, co je kamarádství, že existuje Bůh, to je dost zásadních témat a Ulrich Hub je dokázal vynalézavě prokombinovat s příběhem tří tučňáků v divadelní hře TUČŇÁCI NA ARŠE. Tu zinscenoval a na Popelku přivezl Divadelní soubor Kukuč z Bohumína. Za tento výběr rozhodně zasluhuje pochvalu.

Her o kamarádství se dá najít nepřeborně, což už se nedá říct o titulech, které pracují s tématem víry a biblickými náměty. Pokud nechcete diváka umoit velkými pravdami nebo otrávit poučováním, je nezbytné při-

stoupit k takové látce nenásilně, s divadelní hravostí, humorem a lidskou pokorou. A přesně tak ji uchopili právě bohumínští. To hlavní v jejich inscenaci je příběh tří roztomilých tučňáčích partáků a čím dál víc vystresované holubice. Soubor příhodně zvolil neiluzivní divadelní prostředky a inscenaci vyšperkoval hudebními čísly. Velmi pestrý výběr známých písní s autorskými texty by mohl působit nesourodě, kdyby nebyl opatřen výbornými aranžemi, kdyby různorodost songů nesjednocovalo živé provedení a kdyby herci nebyli schopni

je adekvátně zazpívat. Některé choreografie hraničily se záměrnou parodií na muzikál – i když nutno podotknout, že v tomto ohledu má realizace ještě rezervy a dalo by se nepochybně dostat ještě dál.

Byť díky výše uvedeným pozitivům a díky nepochybnému charismatu, které všichni protagonisté přinášají na jeviště, divák s radostí odpustí leccjakou drobnou nedotaženost, neznamená to, že by se nenašly rezervy. Ta nejmarkantnější je v práci se světly. Pro soubor, zdá se, je důležitější iluzivní ilustrace šera v útrobách lodi než dobrá viditelnost. Takový popis prostředí je nejen zbytečný, ale dokonce kontraproduktivní a je otázka, zda-li by soubor nezvládl jevištní šero realizovat nějak vynalézavěji než tím, že se herci perou s polotmou. Vypilovat by se nepochybně dala i mizanscéna,

nebo-li aranžmá jednotlivých scén, neboť ta, jakou jsme viděli, působí velmi nahodile. Otázkou také je, zda-li duha, která se na konci objeví, je takto řešená adekvátně. Zda-li by si nezasloužila jednoznačnější rozhodnutí, zda-li má jít o velkou iluzi – jevištní „zázrak“ – anebo naopak naprostou antiluzi. A to tím spíš, že je zde duha velmi důležitým symbolem harmonického sjednocení rozličných kvalit, v jádru dokonce nenápadně nenásilně odkazující na transgender tématiku.

I přes výše uvedené výhrady jsme ale viděli nanejvýš sympaticky, zábavný, divadelně svěží a chytrý tvar, vřele přijatý všemi věkovými kategoriemi, neb si v něm každý mohl v tom nejlepší slova smyslu najít to své.

Kateřina Baranowska

PRO NĚKOHO ZDALEKA (Z DALEKA)... PRO NĚKOHO ZBLÍZKA (Z BLÍZKA)!

Divadelní skupina VAŠA BANDA ze ZUŠ Ferka Špániho ze Žiliny přivezla do inspirativního programu letošního ročníku POPELKY Rakovník svoji divadelní adaptaci knihy Ostapa Slyvynského Slovník vojny pod názvem ĎALEKO – BLÍZKO. Třicetiminutová inscenace, která oscilovala mezi dokumentárním

divadlem, kolektivní výpovědí o pocitu strachu a válečnou (protiválečnou) scénickou básní byla doslova napěchovaná divadelní invencí a umem jejich mladých protagonistů. Zjevně niterná potřeba, vzhledem k současné geopolitické situaci nejen v Evropě, dohnala mladé slovenské divadelníky k reakci na válečné téma skrze autentický záznam útržků cizích monologů vyposlechnutých během válečného konfliktu. Nesporně se jim daří, se s jednotlivými postavami v zásadě univerzálního válečného tématu ztráty osobní svobody, lidské důstojnosti i svých nejbližších, osobně identifikovat a věrohodně ztotožnit. Každý z nich je jakýmsi médiem, respektive re-citátorem konkrétního útržku z individuálních životů lidí zasažených válečným konfliktem. Jednotlivé interpretované citace jsou často propojeny metaforickými obrazy

s válečnými motivy skrze znak nesoucí s sebou jednotliví estetikou a krutou poezii všedního válečného dne. Kánonické zaklapávání množství otevřených knih akusticky jednoznačně evokující řadu výstřelů... velká plocha papíru prorážena zezadu prsty jednotlivých aktérů vizuálně evokující prostřílenou zeď pokoje či fasádu domu na ulici, jako děrného štítu, který je záznamem a otiskem válečného konfliktu... prstová stínohra dětských nočních můr a přízraků... rozmetání „výstavky“ plyšáků výbuchem v dětském pokojíčku a mnoho dalších divadelně vynalézavých výrazových prostředků.

Inscenace otevřená diváckému vnímání, která si neosobuje, nenárokují, nevydírání... jen nabízí společnou cestu v případě, pokud ji chcete společně s nimi podniknout. Úniková „hra“, ze které je možné kdykoliv vystou-

pit nebo se jí dokonce ani neúčastnit vůbec. Skutečný válečný konflikt, ale tuto možnost v zásadě nenabízí. A pokud ano, tak za velmi vysokou cenu. Katarze zde není primárně určena divákovi, ale inscenátorům. Ale jak je vidět z reakcí diváků, tak ani oni nemusí odcházet z představení této inscenace bez onoho magického očistného zážitku. A pro mne je v této chvíli nejsilnějším zážitkem pocit strachu o kolegy ze Slovenska, protože ony skutečné kulky létají již nebezpečně BLÍZKO jejich životů a osudů těch, které mají rádi. Protože to, co bylo kdysi DALEKO, je v současnosti už velmi BLÍZKO!

Velmi BLÍZKO dramatickému TADY a TEĎ!!!

Děkuji za inscenaci!

Jaromír Hruška

V PŘÍBĚHU SE S ABSOLUTNÍ LEHKOSTÍ PROBÍRAJÍ ZÁVAŽNÉ VĚCI

Pětičlenný Kukuč z Karviné vzešel z dramataku a také svou inscenaci Tučňáci na arše nazkoušel osvědčeným dramatackým postupem kolektivního hledání jejího tvaru. „Na jevišti si vlastně hrajeme,“ potvrzují protagonisté, že chtějí dětem předat hlavně radost, energii a příběh o jednom přátelství. V hromadném rozhovoru mluví chvílemi jeden přes druhého a zapojuje se i paní maminka vedoucí Lucie.

Tučňáky na arše jsem neznal. Co je to za text?

Lucie: Hru mi někdo doporučil. Je to text německého autora Ulricha Huba, hrává se v Česku v profesionálních divadlech. Mívá asi tak hodinu a půl, my jsme si jej upravili na kratší stopáž a vymysleli jsme, jak do něj zakomponovat písničky. Texty některých skladeb byly původní, jiné jsme upravovali, něco jsme vymysleli sami.

Váš soubor vznikl nedávno, v roce 2023. Jak jste se dali dohromady?

Jirka: Známe se dlouhá léta, všichni jsme spolu chodili do jednoho dramataku na ZUŠ. Začali jsme dělat různá divadýlka a akce pro děti a teď se snažíme rozjet společný soubor. Tučňáci jsou naše první představení.

Jezdíváte s dramatakem na přehlídky studentského divadla?

Aneta: Jsme spíš recitátoři, takže jsme byli na Wolkerově Prostějově a tak.

Soustředíte se na pohádky pro děti. Inscenace pro dospělé vás neláká?

Aneta: Zatím nebyla příležitost, Tučňáci jsou takový náš první výkop.

Lucie: Máme v plánu představení, se kterým chceme příští rok jít na přehlídky, je to muzikál pro trochu starší děti, tak od 13 let výš.

Říkali jste, že pořádáte akce pro děti. O co jde?

Jirka: Naše paní vedoucí, moje maminka, je pořádala ještě dřív, než vůbec začala učit na ZUŠ. Jde o různé pohádky, tančení, maškary, dny dětí a podobně. Když jsme byli v dramataku, zapojila nás do nich. Byla to dobrá příležitost, jak se otrkat, naučit se děti zaujmout nebo improvizovat. Teď akce děláme pod jménem souboru a paní maminka vedoucí (smích) se nám snaží předat své zkušenosti, publikum...

Lucie: ...i veškeré rekvizity a všechno. Oni už si vymýšlejí svoje nápady a jejich velkou přidanou hodnotou je zpěv a živá hudba. Tu jsem na akcích nikdy neměla a oni už složili i vlastní písničky.

V Tučňácích ale ještě původní melodie nebyly...

Aneta: V této inscenaci jsme si s písničkami spíš hráli. Vojta, náš hlavní muzikant, si z nich i trochu dělal srandu.

Takže četné momenty, kdy v textu nesedí do melodie počty slabik, byly záměrné?

Vojta: Ano, někdy je to záměr a někdy tam úprava textu původně být neměla, ale nějak se stala (smích).

Jirka: Na představení je dobré, že se nemusíme tvářit jako nějakí velcí profíci, protože jsme

pořád v roli hloupoučkých tučňáků, kteří v podstatě mohou dělat cokoli. Stačí nám držet se základního smyslu hry a zbytek se už nějak udělá. Text je chytře napsaný, takže je fajn, když zazní, ale když se nám to náhodou nepovede, jsme pořád schopní se udržet ve hře.

Aneta: Vždycky se na představení vyblbneme. Před vstupem na scénu se naladíme a vyskáčeme a pak si na jevišti vlastně hrajeme.

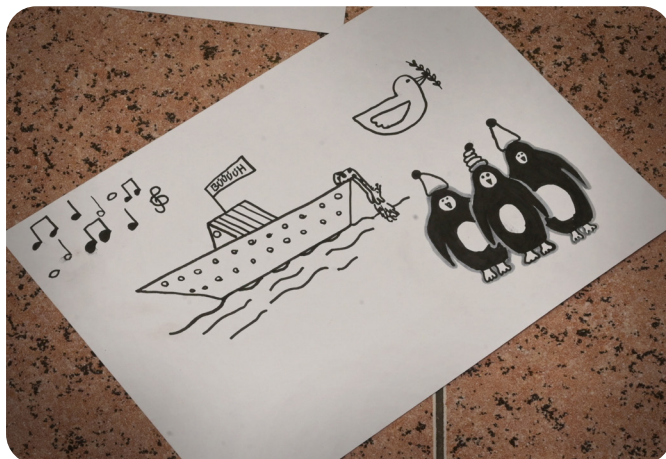
Text je hravý, jsou tam vtipné situace a dialogy, ale zároveň se dotýká vážných témat. Je vaším záměrem řešit i tyto věci, jako je třeba vztah k víře?

Aneta: Pro mě je hlavním tématem přátelství. S tím záměrem inscenaci hrajeme, i vzhledem k tomu, že je mířena na děti. S dětmi ale chodí obvykle do divadla i rodiče, a přijde mi fajn, že pro ně vážnější témata mohou být osvěžením a příležitostí se zamyslet.

Jirka: Vážné myšlenky v textu jsou, ale vzhledem k tomu, že hrajeme pro děti, moc na ně netlačíme.

Lucie: Je to podstata celého příběhu, ve kterém se s absolutní lehkostí probírají závažné věci. Soustředíme se na to, že se děti smějí, baví se a je jim líto třetího tučňáka. A když k tomu v představení bez nepříjemného tlaku zaslechnou něco o víře, je to myslím v pořádku. Žádný tlak ale v inscenaci mít nechceme.

Mimochodem, celou dobu jsem čekal na odhalení toho, na co Holubice zapoměla. Vzhledem k tomu, že tučňáci byli tři samečci, říkal jsem si, jestli pointa nebude v tom, že si neuvědomila, že dvojice zvířat by měly zahrnovat i samičky.

A že vlastně Noe naložil celou archu výhradně stejnopohlavními páry a tím pádem všichni vyhynou...

Aneta: Nevím, jak bychom tohle hráli (smích).

Jakub: Fajn, máme námět pro druhý díl (smích).

Aneta: Druhý díl už existuje, ale bylo nám řečeno, že není tak dobrý jako ten první.

Jak inscenace vznikala? V brožůře je uvedena jako režisérka paní maminka vedoucí – a soubor. Jak to funguje?

Aneta: Ze začátku jsme hromadně hledali, jak to celé pojmout. Přemýšleli jsme třeba o tom, jak vyřešit kufr, do čeho se vejde celý člověk, a jak mít scénu, kterou budeme schopní snadno převážet. Zrovna jsme náhodou měli v dramataku vanu, a tak jsme zase řešili, jestli ji ve dvou uzvedneme. Prostě jsme hledali a Lucka na nás zvenčí dohlížela.

Aneta: Fungujeme formou dramataku.

Lucie: Opravdu je to jejich inscenace. Nebylo to tak, že bych přišla s nějakou vizí, jak bude vypadat. Když jsem měla nápad, probírali jsme jej spíš formou brainstormingu a nakonec si vybrali oni.

Aneta: Třeba u motýla jsme nejdřív přemýšleli o tom, že by přes jeviště proběhla za motýlka převlečená Lucka (smích).

Jak by ji pak třetí tučňák zase-dil?

Všichni: Nad tím jsme taky přemýšleli (smích).

Aneta: Pak jsme přišli s nápadem ztvárnit motýla rukavicí, což nám připadalo schůdnější.

Jirka: Ale rukavice původně

PROGRAM

SOBOTA 19. ŘÍJNA 2024

9.00-10.25 Tylovo divadlo
Taneční studio Light, Praha
režie: Lenka Tretiagová
John Lennon, Lenka Tretiagová a soubor

U HUBAŘE (od 10 let)

a

MALIS, Libochovice / režie: Ladislav Valeš
Ladislav Valeš, Petr Nikl, Pavel Šrut, Petr Skoumal

JEN TAK PRO RADOST (od 9 let)

12.30-14.15 Foyer Tylova divadla
Rozborový seminář (U hubaře, Jen tak pro radost)

14.30-15.10 a 16.00-16.40

Jeviště Tylova divadla

Divadlo Brambůrky, Most

režie: soubor Divadlo Brambůrky, Most

PERNÍKAJDA (od 5 let)

16.40-18.00 Foyer Kulturního centra
VÝTVARNÁ DÍLNA PRO DĚTI

HOST PŘEHLÍDKY

17.30-18.20 Tylovo divadlo

DS Vojan, Libice nad Cidlinou

režie: Jaroslav Vondruška

Vlastimil Peška

MĚLA BABKA ČTYŘI JABKA (od 3 let)

20.00 Foyer Tylova divadla

KŘEST KNIHY ZUZANY VOJTÍŠKOVÉ
RADOST I ÚDIV NAD POHÁDKAMI

20.30-22.00 Foyer Tylova divadla
Rozborový seminář (Perníkařka, Měla babka čtyři jabka)

NEDĚLE 20. ŘÍJNA 2024

9.00-9.40 Sál Kulturní centrum

Divadlo Brambůrky, Most

režie: soubor Divadlo Brambůrky, Most

PERNÍKAJDA (od 5 let)

9.40-12.00

Foyer Kulturního centra

VÝTVARNÁ DÍLNA PRO DĚTI

10.00-10.50 Tylovo divadlo

Suchdolský divadelní spolek SUD, Suchdol nad Lužnicí

režie: Lenka Chaloupková

Lenka a Vít Chaloupkovi

WES (od 6 let)

13.00-14.30

Foyer Tylova divadla

Rozborový seminář (Wes)

14.30 Foyer Tylova divadla

SLAVNOSTNÍ ZAKONČENÍ POPELKY
RAKOVNÍK 2024 S VYHLÁŠENÍM VÝSLEDKŮ
A PŘEDÁNÍM OCENĚNÍ VČETNĚ VYHLÁŠENÍ
VÝSLEDKŮ AUTORSKÉ SOUTĚŽE
OŘÍŠKY PRO POPELKU

měla být jen dočasné řešení, ne?
Lucie: Ano, říkali jsme, že časem určitě přijdeme na něco lepšího, ale zatím nás nic nenapadlo (smích).

Stopáž 50 minut mi pro menší děti přijde hraniční. Jak vaše publikum tuhle délku zvládá?

Jirka: Je to hraniční (smích). Přišlo mi, že dnes (při ranním představení pro publikum ze škol, pozn. redakce) se děti ke konci vrtěly už celkem dost.
Aneta: Text je ale prokládán písničkami, snažili jsme se neseďet jen celou dobu u vany.

Chystáte kromě zmíněného muzikálu nějakou novou inscenaci?

Lucie: Soustředíme se teď na akce pro děti. Ale mluvili jsme o tom, že po

zkouškovém – protože máme v souboru vysokoškoláky – bychom chtěli zkusit něco nového. Někdo myslím říkal, že by to tentokrát mohla být inscenace pro dospělé...

Nikol: To jsem říkala já.

Jirka: Já jsem taky pro.

Aneta: Musíme prostě najít zase nějaký dobrý text, který se nám bude líbit.

David Slížek

REDAKCE ZPRAVODAJE

šéfredaktorka: Petra Slížková, redaktor: Jirka Štraub, David Slížek,
ilustrace: David Daenemark, korektury: Lída Strejcová, foto: Ivo Mičkal,
sazba a tisk: Michal Varga (propagace KC)

TOTO 3. ČÍSLO VYŠLO 19. ŘÍJNA 2024